

2. 1. 2014

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nová rizika pro členy orgánů obchodních korporací

1. leden 2014 je tady, a s ním i změny, které se méně či více dotknou každého z nás. Zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (NOZ) a zákon č. [90/2012](#) Sb., o obchodních korporacích (ZOK) mimo jiné citelně zasahují do právní úpravy obchodních korporací a jejich orgánů. Rekodifikace soukromého práva má přinést flexibilitu a propracovanost. Je tomu skutečně tak? Zejména s ohledem na hrozící sankce při porušení povinností členů orgánu obchodní korporace a některá nejasná ustanovení a jejich nejednoznačný výklad by se o tom dalo polemizovat.

GLATZOVA & Co.
Advokátní kancelář - Law firm

Část odborné veřejnosti se shoduje na tom, že ZOK je v oblasti odpovědnosti statutárních orgánů krokem dopředu. Autoři zákona v tomto ohledu vyzdvihují přednosti ZOK jako zákona, který chrání statutární orgán, pokud jsou dodrženy parametry *rozumného obchodního jednání*.

Kdy je rozhodnutí orgánu rozumné?

ZOK přichází s novinkami, vycházejícími z *common law*, které mají přispívat k deklarované ochraně členů orgánů obchodních korporací proti obecně přísněji pojaté povinnosti péče řádného hospodáře. Nejedná se o změny, které by českému právnímu prostředí byly naprosto cizí, doposud však byly z velké části dovozovány pouze judikatorně.

Péči řádného hospodáře jako základní kámen výkonu funkce fiduciárních povinností známe již z předešlé právní úpravy. Její obsah nově konkretizuje NOZ jako povinnost jednat s potřebnými znalostmi, pečlivostí a nadto loajálně. Převzato z minulé úpravy bylo i obrácené důkazní břemeno s tím, že skutečnost, zda člen orgánu jednal s péčí řádného hospodáře či nikoli bude muset prokázat on sám, kdežto v anglo-americkém právním systému se toto předpokládá a důkazní břemeno tíží žalobce.

Nově se k povinnosti péče řádného hospodáře přidává (u nás co se týče výslovného zakotvení v zákoně) revoluční **pravidlo podnikatelského úsudku** (*business judgement rule*), které ji relativizuje v tom ohledu, že chrání členy orgánu jednající lege artis, pečlivě a s potřebnými znalostmi, bez ohledu na způsobený následek. Jak uvádí důvodová zpráva k ZOK: „...jedná-li (rozhoduje-li) někdo náležitě, informovaně a v zájmu společnosti, nemůže nést veškerá rizika, která mohou v rámci podnikání nastat“, což můžeme nalézt také například v německém akciovém zákoně[1]. Pokud tedy člen orgánu dodrží všechny zákonné podmínky při svém jednání, nelze po něm rozumně požadovat, aby nesl odpovědnost za rozhodnutí, která se i přesto ukážou jako špatná.

Nově hrozící sankce pro členy orgánů obchodních korporací

K novým rizikům, která v novém roce mohou členy orgánů potkat, a která budou mít vliv na jejich více či méně odvážná rozhodování, patří mj. povinnost vydat prospěch z porušení péče řádného hospodáře, diskvalifikace člena statutárního orgánu, ručení za dluhy společnosti v případě porušení zákazu diskvalifikace, povinnost vydat prospěch za poslední dva roky před insolvencí a neomezené ručení členů statutárního orgánu (i bývalých) za dluhy společnosti při úpadku společnosti.

Pro přiblížení diskvalifikací člena statutárního orgánu se rozumí nucené vyloučení z výkonu funkce ve všech obchodních korporacích, a to na dobu až deseti let. ZOK hovoří o dvou případech, kdy je člena statutárního orgánu možno diskvalifikovat. Jde o případ vydání rozhodnutí o úpadku (kdy měl výkon funkce diskvalifikované osoby přivést obchodní korporaci k úpadku) a o případ opakovaného a závažného porušení péče. Rozhoduje o ní soud i bez návrhu, běžnější však bude pravděpodobně iniciativa insolvenčního správce, věřitelů i samotných společníků, alespoň pokud hovoříme o diskvalifikaci pro přivedení obchodní korporace do úpadku.

Důsledkem uvedených institutů v zákoně o obchodních korporacích a jejich změnách oproti předešlé právní úpravě by mělo být posílení ochrany věřitelů a zmíněné zvýšení odpovědnosti členů orgánů obchodních korporací za jejich jednání.

Ráda bych zde zmínila především otázku povinnosti vydat prospěch obchodní korporaci při porušení péče řádného hospodáře a neomezeného ručení členů statutárního orgánu.

Povinnost vydat prospěch

Podle ust. § 53 ZOK je člen orgánu povinen nahradit korporaci újmu způsobenou svým jednáním v rozporu s povinností řádného hospodáře a vydat korporaci prospěch získaný takovou činností. Není-li vydání prospěchu možné, musí člen orgánu nahradit tento získaný prospěch v penězích. Tak se může stát např. v případě uzavření nevýhodně smlouvy s obchodní korporací, na niž bude člen orgánu osobně zainteresován. Tímto postupem ZOK respektuje obecné pravidlo NOZ ohledně náhrady majetkové újmy upřednostňující uvedení do předešlého stavu před peněžitou náhradou[2].

V případě vzniku výše uvedené újmy je zákonem umožněno ji vypořádat uzavřením smlouvy mezi obchodní korporací a tím, kdo jí újmu způsobil. S touto možností musí vyjádřit souhlas nejvyšší orgán obchodní korporace alespoň dvoutřetinovou většinou, což je předpokladem účinnosti smlouvy. Otázky, na které doposud nemáme jednoznačnou odpověď, se mohou objevit ve spojení s povoleným rozsahem takovéto smlouvy ve smyslu, zda je možné vyloučení náhrady újmy.

Ujednání vylučující náhradu újmy by bylo nicotné vzhledem k tomu, že *k právním jednáním obchodní korporace omezujícím odpovědnost člena jejích orgánů se nepřihlíží*[3]. Pokud jde o to, zda by k újmě došlo před či po její smluvní limitaci, řešení jsou rozdílná. Smluvní vzdání se či omezení odpovědnosti předem je jasně vyloučeno. V případě, že by se jednalo o již vzniklou újmu, odpověď tak jasná není. Museli bychom s největší pravděpodobností vycházet z NOZ a jeho ust. § 2898 stanovujícího, že se nelze platně vzdát práva na náhradu škody způsobené úmyslně nebo z hrubé nedbalosti. Korektivem platnosti takového ujednání by tedy byla forma zavinění. Při nedbalosti (nikoli hrubé) by mělo být možné újmu snížit.

O vydání prospěchu hovoří, i když v odlišných souvislostech, také ust. § 62 ZOK. Podle tohoto ustanovení prospěch získaný ze smlouvy o výkonu funkce, jakož i případný jiný prospěch získaný od společnosti za období 2 let zpět před právní mocí rozhodnutí o úpadku, musí členové orgánu korporaci vydat, pokud věděli nebo mohli a měli vědět, že hrozí úpadek obchodní korporace, a neučinili vše potřebné a očekávatelné k jeho odvrácení. O této povinnosti pak rozhoduje soud v rámci insolvenčního řízení.

Neomezené ručení členů statutárního orgánu za dluhy

Ust. § 68 ZOK zakotvuje ručení členů, a to i bývalých, statutárního orgánu obchodní korporace za dluhy společnosti při splnění následujících podmínek: (i) bylo rozhodnuto, že obchodní korporace je v úpadku; (ii) člen, a to i bývalý, statutárního orgánu věděl nebo měl a mohl vědět, že obchodní korporace je v hrozícím úpadku a v rozporu s péčí řádného hospodáře neučinil za účelem jeho odvrácení vše potřebné a rozumně předpokládatelné; a (iii) o zákonném ručení členů rozhodne soud na návrh věřitele nebo insolvenčního správce.

Zároveň je stanoven liberační důvod pro ty členy statutárního orgánu, kteří byli jakožto člen statutárního orgánu prokazatelně ustanoveni za účelem odvrácení úpadku nebo jiné nepříznivé hospodářské situace a tuto funkci vykonávali s péčí řádného hospodáře.

Nové pojetí zákonného ručení je taktéž výsledkem narůstající problematiky účelové zadluženosti obchodních korporací. První reakce byla veřejnoprávní, tedy přijetí zákona o trestní odpovědnosti právnických osob[4]. Nově díky ZOK nalezneme zákonné ručení za dluhy při úpadku obchodní korporace i v civilněprávní rovině.

Na závěr

Výše uvedeným jsem se dotkla jen špičky ledovce. I spousta dalších oblastí jistě stojí za to, aby jim byla věnována bližší pozornost.

Nyní nezbývá než čekat, jak se s problematickými ustanoveními a jejich výkladem vypořádají soudy a česká právní teorie...

Mgr. Petra Belová,
advokátní koncipientka

[Glatzová & Co., s.r.o.](#)

Betlémský palác
Husova 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440

Fax: +420 224 248 701

e-mail: office@glatzova.com

[1] § 93 odst. 1 věta 2 Akciového zákona (Aktiengesellschaftsgesetz).

[2] § 2951 NOZ.

[3] § 53 odst. 2 ZOK.

[4] Zákon č. [418/2011](#) Sb.

Další články:

- [Posouzení shody dle AI Act - zkušenosti z praxe](#)
- [Začínají soudy zohledňovat náklady podnikatelů při plnění právních povinností v oblasti e-commerce?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 35: Ručení za dluhy z podnikání u OSVČ a s.r.o.](#)
- [Holdingové struktury a odpovědnost mateřské společnosti](#)
- [Pokuta 32 mil. EUR pro Dacia/Renault - evropské soutěžní úřady tvrdě došlapují na no-poaching. Měla by Vaše společnost být na pozoru?](#)
- [Právo společníka na informace v s. r. o.: silný nástroj kontroly, ale ne bez hranic](#)
- [Kupní smlouva k nemovité věci bez určení kupní ceny: Nejvyšší soud koriguje katastrální praxi](#)
- [Společnost s podíly 50:50 - právní rizika patových situací a jejich smluvní řešení](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 34: Jednání za společnost - prokura](#)
- [Jak nastavit smlouvy s dodavateli podle nové právní úpravy kybernetické bezpečnosti?](#)
- [Jak soutěžní právo reaguje na pohlcování startupů technologickými giganty aneb fenomén vražedných akvizic](#)